

Sosiaali- ja terveysministeriö
VN/23904/2022

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto lapsilisälain ja toimeentulotuesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Lastensuojelun Keskusliitto (LSKL) kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta laeiksi lapsilisälain 7 §:n ja toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Esitysluonnoksen keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan väliaikaisesti muutettavaksi lapsilisälakia ja toimeentulotuesta annettua lakia. Lapsiperheiden ostovoiman lisäämiseksi joulukuun 2022 lapsilisä maksettaisiin lapsilisän saajille kaksinkertaisena. Toimeentulotukea myönnettäessä ei otettaisi huomioon joulukuussa 2022 maksettavaa kaksinkertaista lapsilisää siltä osin, kuin sen määrä ylittää tavanomaisen lapsilisän määrän. Tämän tarkoituksena on, että perustoimeentulotukea saavat hyötyisivät tuesta täysimääräisesti.

Yhteenveto Lastensuojelun Keskusliiton lausunnosta

- Ylimääräisen lapsilisän maksaminen sekä korotuksen ulottaminen täysimääräisenä myös perustoimeentulotukea saaville perheille on kannatettava ja perusteltu esitys. Esityksellä vastataan lapsen perustarpeisiin ja lapsen oikeuteen elää ja kehittyä.
- Elinkustannusten voimakas nousu osuu ennen kaikkea lapsiperheisiin.
- On keskeistä ennaltaehkäistä tilapäisen häiriön aiheuttamat vakavat, pitkäaikaiset vaikutukset perheiden taloudelliseen selviämiseen sekä arvioida, tarvitaanko kertaluontoisen tuen lisäksi muita, pysyvämpiä toimenpiteitä.
- Kertaluontoisen korotuksen lisäksi on kiinnitettävä huomiota lapsiperhe-etuuksien ostovoiman pitkän aikavälin heikkenemiseen ja tehtävä suunnanmuutos.

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto

Lastensuojelun Keskusliitto kannattaa esitettyä ylimääräistä lapsilisän maksamista sekä korotuksen ulottamista täysimääräisenä myös perustoimeentulotukea saaville perheille.

Elinkustannusten nopea nouseminen vuoden 2022 aikana haastaa vakavasti lapsiperheiden taloudellista kestokykyä. Elokuussa inflaatio on ollut jo 7,8 % vuositasolla (Tilastokeskus 2022). Ruuan, polttoaineiden ja sähkön sekä kiinteistöjen ylläpitoon liittyvien muiden kulujen hinnat ovat nousseet tätäkin voimakkaammin. Joissakin tapauksissa jopa moninkertaistuneet sähkölaskut ovat herättäneet perheissä huolta selviytymisestä tulevan talven yli. Mitä useampi huollettava perheessä on, sitä vaikeampaa on selvitä kasvaneista kustannuksista. Kohonneet elinkustannukset osuvat erityisesti lapsiperheisiin: perheet tarvitsevat muita suurempia asuntoja, liikkumista ei aina voi jättää julkisen tai kevyen liikenteen varaan ja ruuan hinnan nousu tuntuu, kun syöjiä on ruokapöydässä enemmän.

On keskeistä estää tilanteet, joissa tilapäinen häiriö markkinoilla ja siitä johtuen perheen taloudessa ajaa aiemmin kohtuullisesti toimeentulleen perheen pahimmillaan ulosottoon tai toimeentulotuen varaan. Kiitämme esitystä siitä, että siinä havaitaan häiriön tilapäinen ja kaikkia perheitä koskettava luonne. Kustannusten nousu koskettaa jokaista perhettä.

Lapsilisän tarkoituksena on tasata lapsista perheille koituvia kustannuksia väestötasolla, ja tästä syystä lapsilisä on toimiva, perusteltu ja hallinnollisesti kevyt ratkaisu helpottaa kustannusten noususta johtuvaa akuuttia taloudellista painetta perheissä. Keskeistä myös on, että toimeentulotukea saavat perheet saavat ylimääräisen lapsilisän täysimääräisenä siten, että se katsotaan niin sanotuksi etuoikeutetuksi tuloksi. Pienituloisten perheiden taloudessa ruuanhinnan voimakas nousu tuntuu erityisen raskaalta. Kun taloudessa ei ole joustovaraa, hintojen nousu vaikuttaa suoraan lasten mahdollisuuksiin saada riittävä ravinto. Esityksellä vastataan siten lapsen perustarpeisiin ja lapsen oikeuteen elää ja kehittyä. Toimenpiteen ollessa kertaluontoinen on keskeistä arvioida, onko se riittävä. Mikäli hintataso säilyy korkeana, tai jopa nousee entisestään vuonna 2023, on lapsilisien pysyvä tasokorotus välttämätön toimi.

Lapsiperheiden taloudellista kestokykyä on pidemmällä aikavälillä haastanut ensisijaisten etuuksien heikkenevä taso (lapsilisät ja muut perhe-etuudet), mikä on johtanut toimeentulotukiasiakkuuksien jatkuvaan kasvuun sekä voinut osaltaan vaikuttaa syntyvyyden laskuun pienituloisten naisten keskuudessa. Toimeentuloasiakkaiden on tutkitusti vaikeaa ponnistaa pois köyhyyshoukusta, vaan asiakkuus johtaa usein ylisukupolvisen syrjäytymiseen. Toimenpiteet, joilla lapsista koituvat kustannukset korvataan yhä suuremmalta osin ensisijaisten etuuksien ja universaalien etuuksien kautta, ennaltaehkäisevät ylisukupolvista syrjäytymistä. Lapsilisien korotus on tällainen toimenpide ja siten kannatettava. Universaalit palvelut ja etuudet kuuluvat pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan ytimeen. LSKL korostaa, että vuosikymmeniä jatkunut trendi leikata universaalien etuuksien ostovoimaa on ollut epäonnistunut valinta. Vaikka leikkaukset on osittain korvattu kohdennetuilla etuuskorotuksilla, etuuksien reaalitaso on laskenut myös näiden perheiden kohdalla, jotka ovat kohdennettuja etuuksia saaneet. Lisäksi useat perheet ovat jääneet kohdennetuissa toimitissa väliinputoajiksi.

Lapsilisän muita kehitystarpeita

Lastensuojelun Keskusliitto puolustaa lapsilisää kaikille maksettavana universaalina etuutena, jonka tarkoituksena on tasata väestötasolla perhekustannuksia, eli korvata lapsista perheille koituvia kuluja. Lapsilisän universaalisuudesta ei tule luopua eikä tehdä lapsilisiä verotettavaksi tuloksi. Sen sijaan lapsilisän asemaa on vahvistettava ja sen heikentynyttä ostovoimaa korjattava. Jotta lapsilisissä saavutettaisiin vuoden 1994 reaalitaso, niitä tulisi SOSTE:n selvityksen (Honkanen: Perusturvan kehitys 2010–2020) mukaan korottaa 47–68 prosenttia vuoden 2020 tasosta. Näin suuri tasokorotus on kerralla toteutettuna epärealistinen, mutta selvityksen laskelmat antavat todenmukaisen kuvan lapsiperheiden tukemiseen kohdistuneesta pitkän aikavälin asennemuutoksesta ja yhteiskunnallisten resurssien uudelleen suuntaamisesta. Lapsilisien jälkijättöisyyden vuoksi köyhyys on kasvanut myös niissä perheissä, joissa vanhempi tai vanhemmat käyvät töissä. Lapsiperheköyhyys koettelee erityisesti yksinhuoltajaperheitä ja perheitä, joissa on pieniä lapsia. Kasvukeskuksissa asuvien perheiden taloutta rasittavat korkeat asumiskulut.

Lapsilisän ostovoima on heikentymässä entisestään vuosien 2021–2023 aikana korkean inflaation vuoksi, sillä lapsilisiä ei ole sidottu indeksiin. Indeksisidonnaisuus on kiireellistä palauttaa lapsilisiin ja lisäksi lapsilisään tarvitaan tasokorotus korjaamaan aiempaa ostovoiman laskua. Lapsilisä on maksettava kaikille lapsille, eli myös 17-vuotiaille. Lapsilisien universaalisuuteen ei pidä kajota, sillä siitä luopuminen tuottaa aina väliinputoajia. Ensisijaisesti on tavoiteltava lapsilisän yleiskorotusta, mutta kohdennettuna toimenä pienimpien lasten lapsilisän merkittävä korottaminen lapsiperheköyhyyden torjumiseksi olisi myös perusteltu toimi. Lapsiperheköyhyys on yleisintä juuri pikkulapsiperheissä ja se on juuri silloin kaikkein haitallisinta lapsen kasvulle ja kehitykselle.